

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове

за участие в конкурс за академичната длъжност ДОЦЕНТ

по професионално направление 2.1. Филология/ Български език (фонетика и фонология) , обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“

в ДВ., бр.61/05.08.2016 г.

I. Кратки биографични данни за кандидата

Гл. ас. д-р Гергана Димитрова Падарева-Илиева е родена в Благоевград. Понастоящем е главен асистент в Катедрата по български език към Филологическия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, където работи от 2006 г. Тя завършва степента магистър филолог в ЮЗУ „Н. Рилски“ през 1998 г. Кандидатката защитава докторска степен по Обща и експериментална фонетика през 2006 г. Тя има международни специализации, свързани предимно с проблемите на фонетиката (Белгия) и приложната лингвистика (Полша и Чехия). Д-р Падарева-Илиева участва в различни научни проекти, свързани с проблемите на медиите, езика, компетентностите в българското училище. Също така тя членува в Международната асоциация по комуникация чрез реч, Международното социолингвистично дружество и Съюза на учените в България. Член е на редица редакционни колегии на научни списания за образование и хуманитаристика както у нас, така и в чужбина.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

По отношение на научно-изследователската дейност д-р Падарева-Илиева участва в конкурса за доцент общо с 31 публикации. Всички от тях се приемат за оценка, тъй като отговарят на условията на конкурса.

От тях 26 са свързани директно с профила на обявения конкурс по фонетика и фонология. Останалите 5 са в областта на медийния език. От всичките 31 публикации две публикации са монографии. Едната е самостоятелен монографичен труд, свързан с профила на обявения конкурс „Интонацията и принципът за езиковата икономия“ (2013, 216 стр.). Другата е монографичен труд в съавторство „Език и образ на медиите

в Югозападна България” (2013, 73 стр.). Както е видно, кандидатката има достатъчно на брой и сериозни публикации, свързани с обявата на конкурса.

Монографията „Интонацията и принципът за езиковата икономия” разглежда ролята на интонацията в процеса на комуникацията и през призмата на разбиране на смисъла на изказването, както и през призмата на синтаксиса. Книгата съдържа 3 глави. Първата разглежда същността на интонацията, както и различните гледни точки към нейната роля, съдържание, употреба, реализация. Втората глава описва интонацията във връзката ѝ с езиковата икономия. В третата глава са представени експерименталните изследвания с два вида експерименти, в които синтактичните структури леко се различават. Изводите от експеримент 1 са потвърдени и от експеримент 2, а именно: чрез вариантите на мелодичния контур се изразяват различни значения; промяната в мелодичния контур води до промяна в отсянката на значението; чрез промяна в мелодичните вариации говорещият може да маркира своето отношение към изказването и лексикалното съдържание на изречението не променя значението, изразено чрез интонационния контур.

Книгата „Език и образ на медиите в Югозападна България” (в съавторство) изследва езика, тематиката, жанровете и стиловете в регионалните медии. Проучванията описват вестниците, електронните медии, телевизията и радиото, което прави изследването поли-медийно.

Книгата-учебник „Акустичната фонетика при изследване на комуникативни нарушения” е пионерски опит в областта на клиничната фонетика (както отбелязва и самата кандидатка в списъка с резюмета), като представя изследване на достъпен език върху ролята на акустичната фонетика при определяне на различни видове речеви нарушения. Това проучване по-нататък би подпомогнало в голяма степен последващата терапия.

Публикациите в рецензирани /реферирани/ списания у нас са 8 на брой, а в чужбина е една.

Кандидатката има 5 доклада, изнесени на международни форуми в чужбина (Сърбия, Унгария, Холандия, Полша). Те са свързани с въпроси на българистиката, с проблеми на фонетиката и фонологията както като самостоятелна област, така и във връзка с логопедията.

Докладите, изнесени на национални и международни научни форуми у нас, са 22 на брой. Преобладава тематиката за интонацията, фонетиката като цяло, връзката между фонетика и логопедия и особеностите на медийния език.

Прави впечатление активността на д-р Падарева-Илиева в публикационната и презентационната дейност.

Д-р Падарева-Илиева е била ръководител на трима дипломанти, като две от темите им са свързани директно с фонетиката, а третата е в областта на медийния език.

Кандидатката има едно цитиране в списание, индексирано в SCOPUS. Цитираната статия е в съавторство и е свързана с логопедичните проблеми. Другите цитирания са както следва: 3 в други реферирани списания в чужбина; 2 други цитирания в чужбина; 10 цитирания в страната. Може да се заключи, че идеите и изследванията на кандидатката са видими у нас и в чужбина.

Д-р Падарева-Илиева е член на 3 редакционни колегии в чужбина и в 2 редакционни колегии в България. Членува в една научна асоциация в чужбина (Международната асоциация по комуникация чрез реч) и в две в България (Съюза на учените и Международното лингвистично дружество). Участвала е в 5 национални научни проекта и е била на 3 специализации в чужбина, от които една (в Полша) е с продължителност над 1 месец.

Изводът, който може да се направи, е че кандидатката е уважаван специалист в своята област у нас и в чужбина.

По отношение на научно-приложната дейност кандидатката води: 7 лекционни курса, като един се води в магистърска програма. Курсовете са в областта на фонетиката и фонологията, писмената култура, морфологията, синтаксиса, т.е. в областта на граматиката на съвременния български език; 3 курса са избираеми дисциплини, от които 2 са активни; 4 курса са семинарни упражнения; 2 курса са практически упражнения.

Д-р Падарева-Илиева има 7 рецензии на дипломни работи, различни форми на тюторинг на студенти (курсов ръководител или отговорник, тютор, научно ръководство).

Нововъведението при обучението е следното: те въвежда подходящ софтуер за анализ на реч и редактиране на звукови файлове. Подобни въведения са изключително важни в света на съвременните технологии, тъй като те подпомагат по-бързото създаване и анализиране на данни, както и осигуряват тяхната обективност.

Кандидатката е водила обучение по български език като чужд в периода 2002–2012 г. Тя има два издадени учебника – единият самостоятелно (Акустичната фонетика при изследване на комуникативни нарушения (2015)), а другият в съавторство (Падарева, Г., Тодорова, Б. (2009) Български език за чужденци, първа част. Университетско

издателство „Неофит Рилски“, Благоевград. Наличието на учебни помагала, разработени самостоятелно или в съавторство, показва, че д-р Падарева-Илиева успешно балансира своите научни занимания с прилагането им в преподавателската си дейност.

III. Основните научни приноси на кандидатката са както следва:

- Формулиране на нови тези:

От мелодичния контур зависи разбирането на значението на изказването в българския език (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*)

Два варианта на един тип мелодичен контур могат да изразят различни значения (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*); Интонацията влияе върху разбирането на смисъла на дадено изказване, като оптимизира времето за разбиране от слушателя (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*); Интонацията се разглежда в интердисциплинарен аспект. Този подход позволява да се представят наблюдения, които не са явни в рамките само на фонологията и фонетиката (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*; статии - *За значението на интонационния избор; Tendencies in Intonation Research; Генеративен подход за изследване на интонацията в езика; Интонация, семантика, синтаксис – някои концепции; Интонацията – “метасемантика” или “метапрагматика”; Интонация и синтаксис – някои концепции и хипотези*).

- Доказване с нови средства на съществени страни на вече съществуващи научни проблеми:

Експериментално се доказва, че чрез промяна на интонационния контур може да се изрази друго значение/отношение без допълнителен лексикален материал (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*; статии: *Changing the boundary tone pattern – changing the meaning in echo (non-Wh) questions in Bulgarian*).

Експериментално се доказва, че промяната на синтактичната структура на изречението не води до промяна на значението, изразено чрез мелодичната структура (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*).

Експериментално се доказва, че прозодията играе основна роля за разбиране на смисъла на изказването (*„Интонацията и принципът за езиковата икономия“*; статии: *Прозодични вариации в българския език с оглед на въпросителните изречения с допълнителни емоционални и смислови оттенъци*).

Изследва се обстойно връзката между фонетиката и речевите нарушения (*„Акустичната фонетика при изследване на комуникативни нарушения“*; статии:

Експерименталните фонетични изследвания като част от диагностиката и терапията на речевите нарушения – перспективи в България; Към въпроса за ъ вместо Л в речта на съвременния българин; Linguistic features related to stuttering events in Bulgarian conversational speech; Води ли неправилната артикулация и перцепция на съгласната Л до грешки при писане?; Езиковедски изследвания в помощ на речевата диагностика и терапия; Приложение на експерименталната фонетика в съвременната клинична практика.)

- Нова тематика:

Детайлно се изследва езикът и образът на медиите, и по-специално на медиите в Югозападна България. Регионалното изследване включва обобщения над темите, езика, стила, аудиторията и жанровете във вестниците, електронните медии, радиостанциите и телевизиите. Следователно, предложен е не само важен регионален поглед, но има обхват на всички типове медии („Език и образ на медиите в Югозападна България”; статии - *Българската реч в регионалните медии; За (не)спазването на правоговорната норма в медиите*)

- Значимост на приносите за науката и практиката

Кандидатката има както научни, така и научно-приложни приноси. Един значим научен принос е разглеждането на прозодията в контекста на интердисциплинарността чрез връзката с лексикалната семантика, синтаксиса, езиковата норма. Също така, бих подчертала поставянето на ролята на интонацията в рамките на принципа на езиковата икономия. И двете посоки – интердисциплинарната и езиковата икономия - не са разглеждани задълбочено в българската лингвистика във връзка с прозодията. Хипотезите са подкрепени чрез използване на съвременни експериментални подходи, което свидетелства за обективността и надеждността на получените резултати.

В научно-приложен аспект ще обърна внимание на следните важни приноси: изследването на интонацията за разбиране на смисъла на изказването играе изключително голяма роля в ежеднезната реч и съответно – при езиковите стратегии на говорещия. Изследванията по фонетика директно подпомагат успешното решаване на речевите нарушения, които имат голямо социално значение. Тук имам предвид работата с лица с логопедични проблеми; значимостта на учебника, който в достъпен вид обяснява основните акустичнофонетични понятия във връзката им с комуникативните нарушения; проблемите с езиковата норма и езиковата употреба; проблемите на медийния език.

Приносите, които са отбелязани в справката от самата кандидатка, както и тези, които съм отбелязала аз в своята рецензия, принадлежат на д-р Падарева-Илиева. Тя показва отлична способност да формулира интересни научни теми и успешно да ги обвързва с важни приложни аспекти.

IV. Критични бележки и препоръки

Представените трудове за рецензиране се отличават с висока научна стойност. Тук включвам книгите, учебните помагала, статиите и докладите. Ясно и точно са формулирани хипотезите и задачите. Детайлно са описани експериментите и наблюденията, като обективно са представени и изводите. Литературната осведоменост на кандидатката е отлична, като се има предвид трудността при работа с източници в интердисциплинарни области. Прави впечатление, че преди представяне на собствените хипотези, кандидатката винаги представя задълбочено проучване на съществуващите вече хипотези.

Имам някои въпроси с характер на идеи за бъдещата работа на д-р Падарева-Илиева. Дали има възможност за изследване на ролята на интонацията в експерименти, които отчитат и ролята на информационната структура на изречението? Това означава най-вече разместен словоред, в който емфазата се променя според познатата или новата информация. Препоръчвам също така използването на електронни корпуси при изследването на медийната реч. Един такъв корпус е *Корпусът на политическата и журналистическата реч* (<http://political.webclark.org/>).

V. Заключение

Въз основа на всичко горепосочено смятам, че д-р Падарева-Илиева отговаря на изискванията (формални и научни) за заемане на академичната длъжност „доцент”. Кандидатката има достатъчно на брой научни публикации с ясно изразени приноси от научен и научно-приложен характер. Тя показва голяма и последователна активност по отношение на участия в конференции и научни събития. Преподавателската ѝ дейност е тясно свързана с профила на обявения конкурс.

Като давам висока оценка на трудовете и дейността на д-р Падарева-Илиева, убедено гласувам положително за това тя да заеме академичната длъжност „доцент”. Призовавам и останалите уважаеми членове на научното жури да гласуват положително.

Дата:

Рецензент:

24.10.2016

Проф. д-р Петя Осенова